Intryck från Sydafrika:

BOSTADSELÄNDET

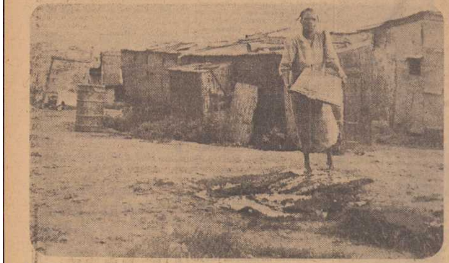

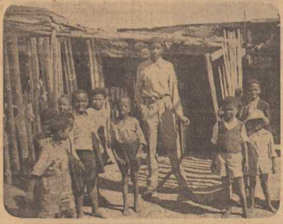

Avlopp saknas nästan alltid i de svartas slumstäder. En infödd kvinna i en Durbanlokation med det stolta namnet Cato Manor är tvungen att använda "gårdsplanen" framför sitt hus. Den nedre bilden visar en bostad i lokationen Windermere i Kapstaden.

VI BÖRJAR och slutar vår sydafrikanska resa på flygplatsen invid Johannesburg. Johannesburg, storstaden framför andra, verkar Chicago i karikatyr: skyskrapor, lyxvillor och slum om vartannat, hets och våldsam expansion, med de många milen av gruvor, gruvhögar och gruvstäder — det berömda Rand eller Witwatersrand — i söder, sydväst och sydost. I detta område bor minst två miljoner, omkring en sjättedel av unionens befolkning, varav drygt två tredjedelar infödda. Vid sidan av detta tumult ter sig huvudstaden Pretoria, trots sina 300.000 invånare, som en idyll, stillsamt och lantligt. Efter två veckor i de båda städerna — i jäkt mellan samtal och besök i gruvor, infödingskvarter, skolor och sjukhus — far vi till Dundee i nordvästra Natal, inbjudna av några av de svenska missionärer som gör så mycket för att hjälpa och lära besökarna. En dag i zululandet, med bilresor över berg och hedar, där de brungula kraalerna växer in i ödemarken, ger oss någon föreställning om hur en fjärdedel av befolkningen, de äkta infödingarna, lever. Sedan till den stora hamnstaden Durban: en kuliss mot havet av flotta badhotell, där bakom affärskvarter och myllret av indier och svarta. Från Durban till East London i nordöstra Kapprovinsen, med två dagars av departementet för de infödda anordnad färd genom negerreservatet Ciskei och besök i kraaler, fabriker och negeruniversitetet Fort Hare. Slutligen ett par veckor i Kapstaden och området där omkring, julafton på det blå tåget till Johannesburg. Vad vi inte får se mycket av är de väldiga vidderna i norra Kap och Oranjefristaten; det är det verkliga Sydafrika, säger många till oss, i anslutning till den internationella romantik som förlägger ett lands hjärta till avlägsna, glest bebyggda och åt jordbruk och boskapsskötsel helgade områden.

Men vi har i alla fall fått se mycket, och mycket vackert. Högslätten med bergskedjor och kullar i praktfulla färger, kvinnor och barn på kraalerna i pastorala sysslor, den rika landsbygden i södra Kap, som påminner om Frankrike, de storslagna havs- och fjällvyerna mellan Kapstaden och Godahoppsudden. På bekvämligheten är det inget fel; hotell, järnvägar och bilvägar är snarast på amerikansk nivå; det enda vi kan klaga över är maten, överallt serverad vid en bestämd timme enligt långa och enformiga matsedlar, med den smak som kommer av uppvärmning i ångskåp. Priserna förefaller oss vara ungefär desamma som i Sverige. Människorna har nästan genomgående varit älskvärda och hjälpsamma. Det har varit relativt lätt att träffa politiker och andra ledande personer, och de har visat en för intervjuaren sympatisk tendens att tala väl och utförligt. Totalintrycket, även av det jag direkt "ser och hör", blir dock än mörkare än jag tänkt mig. Fruktan, förtrycket och brutaliteten skymtar överallt. Jag tycker mig inte förut ha sett så mycket av onödiga konflikter och pinande utan mening. De fem eller sex folk eller raser som här tvungits samman bildar ett familjehelvete i jätteformat. Men det är de vita som styr och som har ansvaret.

Under vår vistelse i Johannesburg fattade stadens myndigheter beslut om att i vår helga en vecka åt familjelivet (family life week). Borgmästaren framhöll hur värdefull denna vecka skulle vara för att motverka den höga skilsmässofrekvensen och stärka sammanhållningen inom familjerna. Staden och landets "borde ägna större uppmärksamhet åt sådana ting som hobbies för familjen, konsten i dess förhållande till familjelivet, familjens rekreation och de svårigheter familjen möter i vårt moderna liv". Man skulle, slutade borgmästaren, "uppmuntra familjelivets vecka också i de icke-europeiska områdena". Det var, av skäl som jag strax skall komma till, ett förbluffande uttalande. Ett par veckor senare försvarade Sydafrikas delegat Jooste sitt land mot anklagelserna i FN. Det vore oriktigt, påstod han, då det talades om att tusentals icke-européer levde i slumstäder; man generaliserade från "isolerade fall", och Sydafrika vore i själva verket i färd med att snabbt klara upp de få missförhållanden som här förelåg.

Under tiden besöker vi dag efter dag, i stad efter stad — främst Johannesburg, Durban och Kapstaden — slumområden (shantytowns), där eländet, trångboddheten, smutsen trotsar varje beskrivning. Ruckel, sammanrafsade av säckväv, korrugerad plåt, stycken skurna ur bensindunkar, några träbitar — utan golv, utan eldstad, utan ljus, utan klosetter, med vattenposter på hundratals meters avstånd — med 5—10 människor boende i ett rum på 8—10 kvadratmeter. Här är inte tal om isolerade fall. Jag har själv hört om eller gått igenom sådana "lokationer" med tillsammans hundratusentals invånare; med säkerhet kan antas att minst tredjedelen av de svarta i städerna (omkring en miljon) lever på detta sätt jämte hundratusentals indier och färgade. Det är inte fråga om något som snabbt försvinner; de slumområden vi ser har funnits i flera år och stundom i årtionden. Ett begränsat område har upplåtits, och därför ligger kyffena sammangyttrade; lokationerna ligger visserligen i regel utanför stadsgränsen eller den huvudsakliga bebyggelsen, men utan grönt, träd eller något "lantligt" i närheten. Vägarna, vid regn en lervälling, vid torka höljda av tumstjockt damm, är de myllrande barnens lekplats. (75 procent av barnen föds utanför äktenskapet, 20—40 procent dör under första levnadsåret.) Avstånden till arbetsplatserna är så stora och bussförbindelserna så dåliga att man är lycklig över att inte behöva beräkna mer än en timmes väntetid och en halvtimmes restid.

Det finns också bättre lokationer. I Johannesburg indelade jag de ställen vi såg i tre klasser; den första klassen omfattar områden där familjer bor i ordentliga små hus på ett—två rum och kök, där det finns avlopp, vatten (åtminstone helt nära) och särskilt uppförda klosetter inom- eller utomhus. Men även i dessa lokationer, som det är infödingsfamiljens dröm att få bo i, saknas i allmänhet inne och ute elektriskt ljus, vägarna (man kan inte tala om gator) och kommunikationerna är usla. Bättre än på detta sätt bor i Johannesburg, och det gäller i stort sett även andra städer, blott en liten minoritet av den icke-europeiska befolkningen.

Till en del förklaras och ursäktas detta elände av den snabba industrialiseringen, som drivit allt större massor till städerna. Självfallet vill man i princip förbättra läget, och diskussionen kring dessa frågor innefattar en rad långtgående förslag och omfattande utredningar. Men lika fullt är slumstädernas omfattning en skandal i ett land där den härskande vita befolkningen är mera välsituerad än någonstans utanför Nordamerika och där beskattningen är ytterligt låg. Att så relativt litet görs beror sannolikt till en del på att få vita observerar dessa ting. Slumstäderna ligger avsides, och man behöver alltså inte se dem; i många fall är de stängda för den vita allmänheten — med stängsel och vaktande poliser vid portarna — med motiveringen att det är riskabelt för vita att här visa sig. I vanligt hyggligt sällskap talas med beklagande om slumstäderna, men man har inte sett dem och vet inte *hur* hemska de är.

Ett kapitel för sig är de kaserner (compounds) där de 300.000 infödda arbetarna i guld- och diamantgruvor är inhysta. Här förs tanken på någorlunda välordnade fängelser. De svarta tar anställning på viss tid (6—14 månader), bor under uppsikt i logement på ett tjugutal bäddar, får inte avlägsna sig från området utan tillstånd; kvinnor och barn är bannlysta. Arbetarnas lön är otroligt låg (omkring 2: 50 kronor om dagen), men de är väl födda (4.000 kalorier om dagen) och över huvud behandlade som dyrbara husdjur. Intrycket från gruvorna är ohyggligt — "det trångaste, mest mekaniska, minst givande liv som vi kan drömma om i en mardröm", skriver Nadine Gordimer för de vitas del — men det är i alla fall fråga om ett sanerat och hygieniskt helvete.

HERBERT TINGSTEN

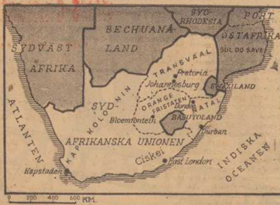

Kartan visar de olika provinserna i Sydafrikanska unionen och de städer som berörs i artikeln. Områdena Basutoland och Swaziland lyder, liksom Bechuanaland, under England.

Räddningskåren körde 760.000 km under 1953

760.000 km, eller 19 gånger runt jorden, körde Räddningskårens utryckningsbilar — ambulanser och bärgningsbilar — under 1953. Siffran innebär en ökning från året före med 25 procent. Kårens abonnenter är nu omkring 55.000, av vilka de flesta är privatfamiljer.

Trettondagsafton och trettondagen var för Räddningskåren ett ovanligt lugnt dygn efter stormdygnets närmare 200 utryckningar. Endast ett tiotal utryckningar till trafikolyckor noterades jämte en ambulansflygning med helikopter från Ekholmen på Nämdö till Mörby lasarett i svår 63-årig kvinna som insjuknat i svår feber. Dessutom undsatte Räddningskåren en villa i Djursholm, där en 15 meter hög gran blåst omkull på söndagen.

Gångtunnlar under Värmdövägen

Nacka stad vill bygga gångtunnlar under Värmdövägen. Enligt ett förslag som behandlats i drätselkammaren skall fyra sådana anläggas. I planerna ingår också bl. a. en trafikrondell vid Saltsjö-Järla och en viadukt från denna över till Ekudden, där en ny väg dras fram till Planiavägen.

LO-konferenserna om lönepolitiken

Årets åtta LO-konferenser med de fackliga centralorganisationerna och de lokala kvinnokommittéerna har nu preliminärt fastställts till följande data: 6 och 7 februari Nyköping; 13 och 14 februari Karlskoga; 20 och 21 februari Sollefteå; 27 och 28 februari Växjö; 6 och 7 mars Sundsvall; 13 och 14 mars Göteborg; 20 och 21 mars Falun och 27 och 28 mars Malmö.

Apotekarexamen

Apotekarexamen har avlagts av B. Källmark, Uppsala och Vera Zettermark, Enskede, farmacie kandidatexamen av Kerstin Peterson, Lidköping och receptarieexamen av Kerstin Elmström, Växjö, Marianne Gottfridsson, Iggesund, T. Janson Sunne, Ingrid Jakobsson, Vittskövle, Berit Johansson, Västerås, Brita Johansson, Bredaryd, Britt-Marie Ljunggren, Lund, Britta Olofsson, Brunskog, Anna-Greta Olsson-Paulsson, Nättraby samt F. Wiman, Stockholm.

Liberala Studieförbundets
DRAGSPEL & GITARRKURSERS
vårtermin 1954

13/1 **Essingens F-skola,** St. Essingestråke 24
14/1 **Kristinebergs F-skola**
18/1 **Spånga Solhems F-skola,** Hässelbyvägen 8—10
20/1 **Vällingby**
21/1 **Abrahamsbergs F-skola** Gustav III:s väg
22/1 **Blackebergs F-skola,** Björnssonsgatan 110
25/1 **Hägerstensåsens F-skola,** Sedelvägen
27/1 **Årsta Centrum**
28/1 **Enebybergs F-skola**
29/1 **Hökarängens F-skola,** Fagersjövägen
1/2 **Järla F-skola,** Saltsjö Järla
2/2 **Hammarby F-skola,** Finn Malmgrens Väg 11
3/2 **Bagarmossens Ungdomsgård**
4/2 **Hässelby F-skola,** Riddersviksvägen 23
9/2 **Norra Ängby F-skola** Vultejusvägen 20
10/2 **Alviks F-skola** Tranebergsvägen 73
11/2 **Engelbrekts F-skola,** Valhallavägen 78
12/2 **Lidingö, Torsviks Nya skola**
15/2 **Turebergs F-skola,** Sollentunavägen 189
16/2 **Solberga F-skola,** Lerkroksvägen
17/2 **Örby F-skola,** Huddingevägen 425
18/2 **Älstens F-skola,** Nyängsvägen 72
19/2 **Mälarhöjdens F-skola,** Slättgårdsvägen

Dragspel & Gitarrer uthyres, inbetald hyra tillgodoräknas vid ev. köp.
KURSAVGIFT 29: 50
Kursanmälningar emottages per telefon 50 76 67
LIBERALA STUDIEFÖRBUNDET

Jäktigt på jobbet
men fräsch som i duschen

Full fart hela dagen! Ni är ständigt i rörelse, **men är ändå alltid fräsch som i duschen och fri från transpirationslukt. Det är tack vare Bris, som Ni hela dagen kan bevara den underbart friska känslan från morgonduschen. Bris är mer än en vanlig toalettvål. Bris gör Er ständigt** *fri, frisk, fräsch*

Hur verkar Bris?
Det är vetenskapligt bevisat, att Bris dödar över 90 % av hudens bakterier — upphovet till obehaglig transpirationslukt. Transpirationen i sig själv är luktfri, det är endast i kontakt med hudbakterierna, som den blir illaluktande. Bris gör Er fri från hudens bakterier, fri från transpirationslukt!

Svenska läkare kontrollerar Bris
Bris bakteriedödande egenskaper kontrolleras av svenska läkare! De konstaterar, att över 90 % av hudbakterierna dödas. Vid regelbunden användning absorberar huden dessutom det bakteriedödande medlet i Bris. På så sätt är Ni skyddad hela dagen, alltid fräsch!

Bris — den milda skönhetstvålen
Bris betyder inte bara bättre hygien. Den gör Er hy renare och därmed vackrare! Diskret, behaglig parfymering och ett milt, rikligt lödder gör Bris till en oöverträffad skönhetstvål.

Bris
GÖR ER FRI FRISK FRÄSCH

Bris är anti-odör
Anti-odör är vår särskilda beteckning, vårt täcknamn för den luktbefriande verkan som kännetecknar BRIS-tvålen.
AB Flora-Vinolia, Stockholm
Br 35-2004-54

Busslinje 33, 73, 52, 56, 34, 59 VAR GOD BILDA KÖ

realisation
Torsdag 7/1
Fredag 8/1
Lördag 9/1

Rekordbilligt!
Klänningar, jumpers, jackor, blusar, kjolar
Endast kvalitetsvaror till fyndpriser!

VI öppnar kl. 8.30

Feminett
OBS! *Adressen:* **Drottninggatan 35** *(vid Klarabergsgatan)*

Realisation
Torsdag från kl. 8.30 **Fredag** från kl. 9.00
allt till oerhört nedsatta priser
Säsongens nyheter

DAMAVDELNINGEN: Kappor och mistrar, såväl svenska som engelska; Manchesterkappor; Dräkter för promenad och innebruk i tweed, kamgarn och ylleripe; Klänningar i ylle, jersey och siden, Jackor i teddy, flausch, poplin och mocka, Morgonrockar, skidräkter, långbyxor, kjolar, blusar, jumpers, cardigans, scarves, mössor, skärp m. m. Bohusstickning: jumpers, koftor, vantar och sockor till halva priset.

VÄSKAVDELNINGEN: Väskor i boxkalv, krokodil, ödla, lack; Aftonväskor, puderdosor, plånböcker.

BIJOUTERIER: Örhängen, halsband, broscher, armband m. m.

GLAS- och PORSLINSAVDELNINGEN: Kaffe- och matservises, prydnadssaker, udda glas m. m.

HERRAVDELNINGEN: Konfektion: Kostymer i kamgarn, ljusa och mörka. Sportkostymer, blazers och byxor, vinter- och vårrockar, poplinrockar, dressingowns i ylle och siden, skidbyxor, udda skinnjackor.

Ekipering: Skjortor, slipsar, scarves i ylle, pyjamas, strumpor, hattar, hängslen m. m.

Sörmans
JOHN SÖRMAN AB
STUREPLAN
— kvalité som alltid

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.